

Lån en ko

Niels Ole Præstbro (tv) og Jens Jørgensen er tilfredse med kreaturernes arbejde i engen ved Gamborg Fjord.

Det er svært at få de professionelle dyreholdere til at pleje de små arealer. Middelfart Kommune har derfor taget utraditionelle metoder i brug

NATURPLEJE

TEKST OG FOTO: JULIE ROHDE

I kommunerne er man klar over vigtigheden af at få flere naturområder afgræsset, og der arbejdes intensivt på at få borgere til at involvere sig. En af de kommuner, der har taget utraditionelle midler i brug, er Mid-

delfart Kommune. Niels Ole Præstbro arbejder i kommunens Teknik- og Miljøforvaltningen og blev i sin tid ansat til at give kommunens landmænd vejledning i at søge tilskud til naturpleje, men trods en stor indsats på området var det svært at få de mange små naturområder plejet.

- Kommunen har ansvar for at facilitere aftaler med lodsejere om naturpleje, men det er svært at få de professionelle dyreholdere til at pleje de små arealer. De skal ofte bruge mindst 10 ha, for at det kan svare sig økonomisk. Blandt andet omkring Gamborg Fjord er der rigtig mange små lommer, som det har vist sig meget svært at samhegne, siger Niels Ole Præstbro.

Gamborg Fjord er en del af Natura 2000-området Lillebælt og er udpeget som EU Habitatområde. De mange små lommer, der omkredser fjorden, er nogle af landets vigtigste yngle- og rasteområder for fugle knyttet til kyst, strandeng og lavvandede havområder, herunder mosehornugle, klyde og forskellige terner.

For at få flere borgere til at beskæftige sig med naturpleje har Middelfart Kommune iværksat et initiativ. Tilbudet er simpelt: Lån en ko!

Ved at låne kvæg af kommunen kan borgere komme billigt i gang med naturpleje. Da der ofte kan søges tilskud til hegning, er indkøb af dyr den absolut dyreste post ved etablering af pleje, og ved at elimi-

nere denne udgift håber Middelfart Kommune at få flere borgere i gang.

Menuen står på tagrør

Jens Jørgensen er tredje generation på gården, der ligger ned til Gamborg Fjord. Han har lånt fire dyr af kommunen, og de er sat i arbejde med at fjerne tagrør på strandengen helt ned til fjorden. Når strandengene vokser til i tagrør, så mangler de store flader, hvor fuglene kan gå og finde føde og yngle. Heldigvis elsker kvæg at æde tagrør, fortæller Jens Jørgensen.

- De går der fra juni til august, og så er der ikke mere at leve af, for så er tagrørene væk, og vokser ikke mere for sæsonen, siger Jens Jørgensen.

Lån en ko

Middelfart Kommune tilbyder borgerne kvæg på lånebasis, for at udbrede borgernes involvering i naturpleje. Låneperioden er fem år, hvorefter aftalen kan forlænges, eller borgeren kan aflevere de lånte dyr eller et tilsvarende antal, tilbage til kommunen. Eventuelt afkom tilfalder borgeren.

Han viser rundt på engen, og det er tydeligt, hvor dyrene har været, og hvilke områder, der ikke er en del af hans indhegning.

- Det bliver bedre og bedre for hvert år. Man skal bare give kvæget tid, så skal de nok få bugt med det på sigt, siger fortæller Jens Jørgensen.

Store dele af engen har fået et flot og kort grønt plantedække, og på en gåtur møder man indimellem en strandasters, der står og stråler i gul og lilla, upåvirket af efterårets komme. Også dobbeltbekkasinerne har indfundet sig, og for hvert par minutter, vi bevæger os tættere mod vandet, letter en bekkasin larmende mod himlen, som for lige at sige fra

Naturens udfordringer

I Danmark er 343.000 ha naturarealer beskyttet gennem Naturbeskyttelseslovens §3. Det er overdrev, heder, moser og enge. Omkring halvdelen af disse plejes i dag mangelfuldt eller slet ikke

Det har i mange år været den gængse opfattelse, at de lysåbne naturtyper i vid udstrækning er et produkt af menneskets udnyttelse af arealer til afgræsning, men de senere år er der lavet undersøgelser gennem blandt andet pollenanalyser, der viser, at store dele af landet allerede var lysåbne natur i den yngre stenalder, før mennesket begyndte at dyrke landbrug. Det har sandsynligvis været de store græssere, som uroksker, elge og hjorte, der har holdt skoven i skak og

skabt den lysåbne natur. Fra stenalderen og frem til industrialiseringen har dyrkning af landbrug, og dermed behovet for græsningsarealer til dyrene, overtaget plejen af de lysåbne naturtyper og sikret habitaterne for de tilhørende arter. Men med effektivisering af landbruget mistede de ekstensive græsningsarealer deres betydning for landmændene. Som resultat deraf henligger mange naturarealer i dag uden pleje og på vej mod en tilgroning, der i praksis

betyder, at de mister værdien for de dyr og planter, der har specialiseret sig til at leve på dem. Naturpleje er derfor nødvendigt, hvis vi skal vende udviklingen, hvor hjemmehørende og sjældne arter forsvinder hurtigere end nogensinde.

Afgræsning er en glimrende plejemetode på mange af arealerne. Med afgræsning får man ikke blot fjernet næringsstoffer, men også forstyrret områderne på en måde, så det understøtter en større biodi-

versitet. Hvor maskinel afklipping og fjernelse af organisk materiale fra områderne efterlader et fint afklippet plantedække, er græssende dyr mere selektive og rodende. De træder jorden op og skaber på denne måde små huller, der holder på regnvand, til gavn for padder og insekter. Når de roder jorden op, får de også en frøpulje af specialiserede arter op til overfladen og laver en form for såbed, hvor frøene kan etablere sig. Græssere er selektive i deres føde-

Strandaster lyser op i engen.

over for vores færdsel på Jens Jørgensens fredelige eng. Men bekkasinernes unger er fløjet fra reden, og snart begiver de sig alle sydpå. Er vi forsigtige, ødelægger vi derfor ikke noget derude.

Fin økonomi

Jens Jørgensen har forpagtet en del af arealet fra to naboer, og det kan godt løbe rundt økonomisk, for arealerne er alt for våde til at kunne bruges til agerjord, så lejen er billig. Men så er dyrene også så tæt på Jens Jørgensens hus, at det kun tager ham fem minutter at gå ned og se til dem, og det er vigtigt for, at det skal kunne svare sig. Opsyn bliver hurtigt den altopslugende økonomiske faktor i naturplejen, for dyrene skal tilses hver dag, og med mange små og spredte naturarealer kan det tage lang tid.

En af de gode ting ved ordninger er, at der ikke er ret meget arbejde i det for kommunen, forklarer Niels Ole Præstbro. Indtil videre er Jens Jørgensen den eneste, der har takket ja til kommunens tilbud, men selv hvis ordningen udbredes til at omfatte mange flere dyr, mener Niels Ole Præstbro godt, at kommunen kan overkomme opgaven.

- Med de erfaringer, vi har her fra Jens Jørgensen, er der ikke ret mange administrative omkostninger i det. I opstartsfasen er der selvfølgelig vejledning, og der kommer noget arbejde, når dyrene skal leveres til-

bage igen. Men hvis der ikke er aftagere til dem, kan vi jo sælge dyrene eller sende dem til slagt, siger Niels Ole Præstbro.

- Først den dag, jeg afleverer dem nede på Nytorv med tak for lån, har I balladen. Så må I trække lod om, hvem af jer derinde i kommunen, der skal passe dem, siger Jens Jørgensen med et grin.

Middelfart Kommunes projekt 'Lån en ko' slutter officielt ved udgangen af i år, men kommunen vil gerne fortsætte samarbejdet med borgerne gennem enkeltaftaler. Der findes flere eksempler på udlån af kvæg til naturpleje, blandt andet i Billund Kommune samt fra Kød-kvægforeningen Himmerland i samarbejde med Naturstyrelsen.

Julie Rohde er projektleder i Økologisk Landsforening.

valg, og skaber derfor en diversitet i plantedækket. Nogle steder græsser de i bund, til gavn for blandt andet de små lyselskende planter, hvor de andre steder lader plantedækket udvikle sig til mellemhøj og høj vegetation. Dyrenes afføring skaber også mikrohabitater, der fungerer som levesteder for insekter, som igen tiltrækker fugle og flagermus.

Julie Rohde

Økonomisk succes for økologiske landmænd

Driftsresultatet for de økologiske heltidsbedrifter steg for syvende år i træk og endte i 2016 på 973.000 kr. - en stigning på 351.000 kr. i forhold til året før.

De økologiske mælkeproducenter

opnåede et gennemsnitligt driftsresultat på knap 1,2 mio. kr., hvilket var 428.000 kr. bedre end året før. Det gennemsnitlige driftsresultat for økologiske svinebedrifter steg med 514.000 kr. til 3,0 mio. kr. i 2016.

I modsætning til 2015 steg driftsresultatet for økologiske planteavlere til 420.000 kr. i 2016, hvilket var en stigning på 337.000 kr.

Kilde: Danmarks Statistik

Kom til debatmøde! Hvor finder vi ...

GØDNING TIL ØKOLOGIEN I FREMTIDEN?

Den økologiske planteproduktion er i vækst, og alt tyder på, væksten vil fortsætte fremadrettet. Derfor skal vi sikre en bæredygtig forsyning af næringsstoffer til planteavl. Kom til debatmøde og få ny viden om, hvordan vi kan skaffe gødning til økologien i fremtiden.

Dato: 7. december kl. 10.00 - 15.00

Sted: Agro Business Park, Niels Pedersens Allé 2, 8830 Tjele

På mødet vil vi bl.a. drøfte:

- Mulighederne for at udnytte recirkulerede gødningskilder til biogas og gødning
- Relevante alternative økologiske gødningskilder og mulighederne for at skaffe dem til bedriften
- Strategier for bedst mulig udnyttelse af forskellige gødningskilder på bedriftsniveau

Arrangementet er gratis men tilmelding er nødvendig senest 4. december på okologi.dk/debatmode.

 ØKOLOGISK
landsforening

ØKOLOGISK LANDSFORENING

INVITERER ØKOLOGISKE LANDMÆND OG OMLÆGGERE TIL AT BLIVE MEDLEM

Vil du være en del af det faglige fællesskab?

Bliv medlem fra nu og i hele 2018, for bare 500,- + moms.

Det betyder bl.a., at du hver 14. dag vil få avisen Økologi & Erhverv, som den du lige nu sidder med i hånden.

I marts kan du gratis deltage på generalforsamlingen og de fagligt relevante årsmøder og møde både kollegaer, virksomheder, køkkenfolk og forbrugere.

Bliv medlem her:
okologi.dk/om-os/bliv-medlem/landmandsmedlem

 ØKOLOGISK
landsforening